

Van de redactie

Van het bestuur

Terugblik op de Open Paden Dagen

Oosterscheldepad: een tussenbalans

Mountainbiker en wandelaar

Wandelroutes Groene Hart

Uitneembaar: Wandeling Midden Delfland

Impressie Eurorando

Uit de regio's

Activiteitenkalender

jaargang 8, nummer 1, januari 2002

lopend vuur

lopend vuur *Inhoud*

is het ledenblad van *Te Voet*, Vereniging van Wandelaars. *Lopend Vuur* verschijnt drie maal per jaar. De leden van *Te Voet*, die minimaal € 12,50 kontributie per jaar betalen, ontvangen het blad gratis. Het lidmaatschap wordt automatisch met een jaar verlengd, tenzij vóór 1 november schriftelijk wordt opgezegd bij de ledenadministratie. *Te Voet* is aangesloten bij het Wandelplatform LAW

Voorzitter

Jan Rijsburger
Voorstraat 36
3135 HX Vlaardingen
010-248 91 74

Secretaris

Eeffien Huizing
Bernhardlaan 10
2851 XD Haastrecht
0182-50 14 83
e.j.a.huizing@planet.nl

Penningmeester

Sylvia Borg
Geldersekade 91-1
1011 EL Amsterdam
020-6221753

Ledenadministratie

Erick van der Veer
B.Pasternakerf 325
3315 BW Dordrecht
078-616 24 03

Redactie

Sylvia Borg
Geldersekade 91-1
1011 EL Amsterdam
kuipers.borg@hetnet.nl

Aan dit nummer werkten mee

Eeffien Huizing, Harry Benschop,
Jan Rijsburger, Marion Zondervan,
Maria Bom

Opmaak

Dolf Middelhoff, Amstelveen
Digitale druk
ABC Minimax, Amsterdam

Van de redactie.....	1
Van het bestuur.....	2
Oosterscheldepad: een tussenbalans.....	2
Terugblik op open-paden-dagen.....	5
Spoorwegovergangen.....	6
Mountainbikers en wandelaar.....	8
Uitneembaar: Wandeling Midden Delfland.....	10
Impressie Euro-Rando.....	12
Wandelroutes in het Groene Hart.....	15
Uit de regio's.....	16
Activiteitenkalender.....	18

Verschijsning volgend nummer

Mei 2002

De volgende datum voor het inleveren van kopij is
1 april 2002

Kopij aanleveren op 3,5" floppy of per e-mail
(kuipers.borg@hetnet.nl) bij Sylvia Borg.
In Word of WP. Gelieve bij aanlevering op floppie in elk
geval de geprinte tekst mee te sturen. Foto's en tekenin-
gen zijn welkom, graag duidelijk voorzien van de naam
van de fotograaf of tekenaar, de plaats van de opname,
alsmede de gewenste begeleidende tekst.

Van de redactie

Afgelopen september nam Provinciale Staten van Zuid Holland het besluit om een provinciaal Wandelplan te gaan maken. Dit is een belangrijke stap in de richting van behoud en ontwikkeling van goede wandelmogelijkheden. *Te Voet* is hier dan ook erg blij mee. Niet in de laatste plaats omdat het ook een resultaat is van jarenlang lobbywerk van de regio Zuid Holland van *Te Voet*. We hopen dat dit voorbeeld inspirerend zal werken voor andere provincies en regio's. We zullen u op de hoogte houden van de vorderingen. Elders in dit blad vindt u meer informatie over het Wandelplan Zuid Holland (zie 'uit de regio's').

Sylvia Borg

advertentie

Wandeltochten

georganiseerd door de deelnemers zelf

Samen met anderen in vrijblijvende sfeer (stevige) tochten ondernemen!

De Wandelpool wil mensen, die graag in gezelschap van anderen wandeltochten ondernemen, in de gelegenheid stellen samen op pad te gaan. Zij wil dit doel bereiken door zes keer per jaar een boekje uit te brengen. Per uitgave worden er momenteel ruim honderd wandeltochten aangeboden. Deelnemers aan de Wandelpool kunnen kosteloos aan deze tochten deelnemen.

Een abonnement op jaarbasis kost € 18,-. U ontvangt een recent proefexemplaar van de Wandelpool door € 3,25 over te maken op postbankrek.nr. 3152509 t.n.v.:

De Wandelpool
Drielandenhoek 51
2034 LT HAARLEM

Tel 023 5405530 / fax 0842 141280
info@wandelpool.non-profit.nl
www.wandelpool.non-profit.nl

Nieuwjaarswandeling Nieuwe Voorzitter

Het bestuur nodigt u uit voor de Nieuwjaarswandeling op zondag 13 januari 2002. De wandeling loopt van uit Gouda via de Steinse Tiendweg, Ruige Weide, Zuringkade en het jaagpad langs de Hollandsche IJssel naar Hekendorp. Daar drinken we een toast po het nieuwe jaar in cafe Goejanverwelle. Meer informatie in de activiteitenkalender.

Sinds de ledenvergadering voorjaar 2002 is Jan Rijnsburger voorzitter van Te Voet. Hij volgt Carl Denig op, die we bij deze nog hartelijk willen bedanken voor zijn inzet. Jan Rijnsburger is actief lid van de regio Zuid Holland van *Te Voet* en maakt ook al jaren dienst uit van het bestuur.

Oosterscheldepad: een tussenbalans

Afgelopen maanden is er hard gewerkt aan een streekpad rond de Oosterschelde (zie ook het vorige nummer van *Lopend Vuur*). Op elk eiland dat de route aandoet, is een groepje enthousiastelingen bezig om de door *Te Voet* ontwikkelde globale route uit te werken, te verkennen, knelpunten in beeld te brengen en oplossingen te bedenken.

In enkele groepjes zijn leden van *Te Voet* actief. En andere wandelaars die weten waarover zij het hebben. Hun voornaamste taak blijkt toch elke keer weer te zijn duidelijk te maken wat de lange-afstandwandelaar nu eigenlijk wil, wat hij of zij van een route verwacht en wanneer die zeker niet aantrekkelijk zal zijn. Want al te vaak wordt er heel gemakkelijk gezegd dat de route wel over een verhard weggetje of fietspad kan lopen in plaats van over de voorgestelde onverharde dijk

of door een plas/dras natuurgebied, om natuurbelangen te ontzien. Die zijn er veel in het gebied van de Oosterschelde. Het is niet voor niets aangegeven als een Nationaal Park.

Hoogwatervluchtplaatsen

Laat er geen misverstand over bestaan, met natuurbelangen moet voorzichtig worden omgesprongen, zeker als het gaat om de zogenaamde hoogwatervluchtplaatsen. Overtijende vogels moeten daar met rust worden gelaten. Om een balans te vinden tussen wandel- en natuurbelangen, zal er heel creatief en scherp naar oplossingen moeten worden gezocht, die in elk deelgebied weer anders kunnen uitpakken. De werkwijze met de eilandelijke werkgroepjes biedt een goede basis om die oplossingen gezamenlijk te vinden. Want naast de wandelaars zitten er vertegenwoordigers van het waterschap en de terreinbeheerders instanties in. De contacten met deze instanties, die vaak lastig kunnen worden geleegd, zijn door de in

Zeeland gekozen werkwijze eenvoudig te realiseren. Wat het concreet gaat opleveren, moeten we nog even afwachten. *Te Voet* heeft er hoge verwachtingen van.

Vele tientallen wandelaars

Soms blijken de belangen ook parallel te lopen. Zo wil Staatsbosbeheer op het eiland Tholen de binnendijken meer in de schijnwerpers zetten. De route die voor een groot deel over nu niet toegankelijke dijken is geprojecteerd kan daar een steentje aan bijdragen. Binnenkort gaat daarover worden gesproken. Eén ding is aan terreinbeheerders al duidelijk gemaakt: er zullen niet elke dag vele tientallen wandelaars over de route lopen. Daar blijkt men steeds weer ontzettend angstig voor, vanwege de kans op verstoring van vogels. Een ander voorbeeld van gezamenlijk zoeken naar goede oplossingen speelt in het Prunjegebied op Schouwen. Dit gebied is pas ingericht als natuurgebied. De beheerder is bereid een tijdelijk pad aan te leggen; een definitief tracé kan nu nog niet omdat nog niet duidelijk is hoe het Prunjegebied zich gaat ontwikkelen. Een tijdelijk wandelpad heeft ook tot doel gevaarlijke situaties te vermijden die zich nu voordoen op de langs de Prunje gelegen dijkweg, waar vogelaars uit stilstaande auto's het gebied observeren.

Aanleg recreatief fietspad jammer

Het verhaal over het Oosterscheldepad zal de komende tijd ongetwijfeld nog worden vervolgd. Eén ding is jammer: door de aanleg van een recreatief fietspad aan de buitenzijde van

Knelpunten die bij de voorbereiding van het Oosterscheldepad naar voren zijn gekomen, hebben ertoe geleid dat het Bureau Toerisme Zeeland, dat de coördinatie voor de realisatie van het pad heeft, met de gedachte speelt binnenkort een minisymposium te organiseren om het wandelen in Zeeland op de politieke agenda te zetten en op de agenda van het maatschappelijk middenveld. Zeer waarschijnlijk wordt het symposium al in februari gehouden. Leden van *Te Voet* in de regio zullen er nog voor worden uitgenodigd.

de Oosterscheldepad afgelopen zomer, zijn de mogelijkheden voor een aantrekkelijke route voor wandelaars langs de zuidkust van Schouwen aanzienlijk verminderd.

Harry Benschop

OPMAAK LOPEND VUUR

Dit is het laatste nummer van *Lopend Vuur* dat is opgemaakt door onze huidige vormgever. Welke lezer kan de fakkel overnemen of heeft in zijn/haar kennissenkring iemand die dat zou kunnen met ingang van het komende nummer (mei 2002)?

Lopend Vuur wordt opgemaakt op de Mac met behulp van het opmaakprogramma XPress. Het opgemaakte document wordt digitaal gedrukt bij ABC Minimax in Amsterdam-ZO. De vormgever stelt het laatste nummer en al het illustratiemateriaal beschikbaar op CD. De bestanden kunnen door hem in versie 3.32 of 4.1 worden opgeslagen en aangeleverd.

Neem snel contact op met de redactie van *Te Voet*: Sylvia Borg, Geldersekaade 91-1, 1011 EL Amsterdam, kuipers.borg@hetnet.nl Voor nadere informatie kunt u rechtstreeks met de vormgever (laten) bellen: Middelhoff en Bode grafisch ontwerpers, Dolf Middelhoff, 020-641 14 91, dolf@mid-bode.nl

Elspeter struiken, Veluwe, 53 m.

-goed dat je eerst bij Bever bent geweest-

**Nederland is mooi. Erg mooi. Vooral met je spullen
op je rug en een stafkaart in je hand.
Vergeeten paadjes, stille plekjes.
52 weekends per jaar is veel te weinig !**

Als je van avontuurlijke wandeltochten houdt, is je uitrusting van groot belang. Bij Bever Zwerfsport vind je de grootste collectie functionele kleding, comfortabele wandelschoenen en kampeeraccessoires overzichtelijk bij elkaar. Bever Zwerfsport heeft meer dan 12.000 artikelen voor actieve en avontuurlijke vakanties. Dus welke uitdaging je ook aangaat - je moet eerst bij Bever zijn geweest.

BEVER®
ZWERFSPORT
Outdoor Innovators

WWW.BEVER.NL 0900-2352383

35 cent p/m

Alkmaar • Almere • Amersfoort • Amsterdam • Apeldoorn • Arnhem • Breda • Den Haag • Eindhoven
Enschede • Groningen • Haarlem • Hilversum • Leeuwarden • Nijmegen • Rotterdam • Steenwijk
Utrecht • Zoetermeer • Antwerpen/Merksem

Terugkijk op de open-paden-dagen

Westbrabantse waterlinie

'Ik wist niet dat je hier kon lopen én dat het er zo mooi is, zo dicht bij huis'. Misschien wel het mooiste compliment dat je als 'routemaker' kunt krijgen als een nieuwe route wordt ingelopen. Het klonk in elk geval als muziek in de oren tijdens de wandeling van Steenberg en naar Bergen op Zoom onder de naam 'Westbrabantse waterlinie', een van de wandelingen die in het kader van de door *Te Voet* georganiseerde open-paden-dagen is georganiseerd in het laatste weekend van september 2001.

Het gebied waar de wandeling doorheen liep was tot voor kort niet echt toegankelijk. Alleen wat doodlopende weggetjes. Nu kun je er door inspanningen van *Te Voet* van zuid naar noord doorheen, deels dwars door weilanden en bossen. Een aantal kortsluitingen is afgelopen jaar gemaakt. Net het werk waar *Te Voet* voor staat. Wandeling en route hebben de nodige publiciteit in West-Brabant opgeleverd. Ook goed voor *Te Voet* en de doelen waar wij voor staan.

Vrienden

De wandeling heeft ook nog een aardig contact opgeleverd. En wel met De Vrienden van Fort de Roovere. Deze stichting, onder voorzitterschap van de oud-burgemeester van Bergen op Zoom, beijverde zich in eerste instantie voor het opknappen van Fort de Roovere, een van de forten die vroeger de Westbrabantse waterlinie vormden. Maar zij heeft ook een landshapsvisie voor de gehele waterlinie laten ontwikkelen door enkele studen-

ten. Daarin werd ook een balletje opgeworpen voor een wandel- en fietsroute langs de linie. De door *Te Voet* ontwikkelde route past daar eigenlijk naadloos in. Het nu gelegde contact met de stichting kan leiden tot de productie van een dagroufefolder (de route is zo'n 20 km) waarin de nodige informatie over de waterlinie is opgenomen. Zo'n uitgave geeft de route ook weer extra 'planologische bescherming': als er wat verandert in het beheer of eigendomssituatie - en dat gebeurt vaker dan je op het eerste gezicht denkt, het landelijk gebied is behoorlijk in beweging - zal er eerder aan worden gedacht dat er 'ook nog een wandelroute doorheen loopt' die in stand moet worden gehouden of waarvoor desnoods alternatieven moeten worden gezocht.

Samenwerken

Het contact met De Vrienden van Fort de Roovere leidt er hopelijk ook toe dat andere delen van de voormalige waterlinie beter toegankelijk worden voor de wandelaar, waaronder een tweede fort. Afgesproken is dat *Te Voet* en De Vrienden er samen aan gaan werken.

Harry Benschop

Spoorwegovergangen

Het probleem

Het is iedereen bekend dat de Nederlandse Spoorwegen hard werken aan de verbetering van de railinfrastructuur. Spoorverbreding, spoorverdubbeling enz. Elk weekeinde is er wel ergens vervoer per bus i.v.m werkzaamheden.

Deze op zich welkome vergroting van de capaciteit van het spoor heeft echter ook negatieve effecten. Daar waar aan het spoor wordt gewerkt streeft men er ook naar om de onbeveiligde spoorwegovergangen op te heffen. Het beleid van de NS is er nl. op gericht om zoveel mogelijk onbeveiligde spoorwegovergangen te laten verdwijnen. Dit vloeit voort uit de kadernota Railveiligheid (1999). Deze heeft als een van haar doelstellingen het halveren van het aantal treinslachtoffers in 2010.

Voor wandelaars heeft dit beleid grote negatieve gevolgen want onbeveiligde spoorwegovergangen liggen vaak in gebieden waar het prettig wandelen is. Verdwijnt zo'n overgang dan betekent dit vaak kilometers omlopen over verharde wegen. Want niet op elke plek wordt een tunnel gemaakt om de onbeveiligde overgang te vervangen. Naast het lopen over een minder aantrekkelijke route wordt de wandelaar daardoor ook gedwongen gebruik te maken van wegen waar ook ander verkeer gebruik van maakt. Met als gevolg vergroting van de onveiligheid.

Uit statistische gegevens blijkt dat ongevallen even vaak op beveiligde als op onbeveiligde overgangen plaats vinden. Slalomende automobilisten

veroorzaken de meeste ongelukken. Wandelaars zijn nauwelijks betrokken bij treinongelukken. De wandelaar is dus de dupe van het NS-veiligheidsbeleid, terwijl zij juist niet een groot risicofactor is. In beginsel zou de NS natuurlijk voor onderdoorgangen moeten zorgen wanneer men een bestaande overgang wil sluiten. Maar er is geen sprake van dat dit uitgangspunt door de NS feitelijk wordt gehanteerd.

Overleg

Het is duidelijk dat veel wandelverbindingen worden bedreigd. Omdat het om een landelijk probleem gaat, is dit onderwerp in de Stuurgroep van het Meldpunt regelmatig aan de orde geweest¹.

Vorig jaar is door Nicky van der Wulp die in het kader van haar opleiding stage liep bij het Wandelplatform-LAW een 'Rapportage verkennend onderzoek naar afsluitingen spoorwegovergangen' gemaakt. In elk van de provincies Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg heeft zij een onbeveiligde spoorwegovergang beschreven. In die beschrijving werden de plannen besproken die er ten aanzien van die overgang bekend waren, de verkeersintensiteit, het veiligheidsaspect, de omgeving en het toeristisch gebruik. Bovendien werd er van elke overweg een foto opgenomen en een kaartje van de omgeving. Deze beschrijvingen geven leerzame voorbeelden van bedreigde overgangen (soms inmiddels al opgeheven).

De afgelopen twee jaar is er verschillende malen contact geweest met NS

Railinfrabeheer. Het wandelstandpunt is uiteengezet en via het projectenoverzicht waren we redelijk op de hoogte van de voorgenomen werkzaamheden. Maar rekening houden met is iets anders.

In maart 2001 is er daarom een brief geschreven aan de directie van de Nederlandse Spoorwegen met het verzoek om op korte termijn te overleggen over de mogelijkheid van een betere afstemming van het NS-beleid op de belangen van de wandelaars. Het zou toch mogelijk moeten zijn om de verkeersveiligheid te verbeteren zonder de wandelmogelijkheden op grote schaal aan te tasten. Wij denken hierbij aan b.v. een sluisstelsel. De Rapportage met de beschrijvingen werden als bijlage meegestuurd.

Tot op heden (november 2001) heeft de brief nog geen concrete afspraak opgeleverd. Wordt vervolgd...

Eeffien Huizing

¹ In de Stuurgroep van het Meldpunt zit een afgevaardigde van Te Voet (Eeffien Huizing), van Nemo (Mathilde Andriessen), en van het Nivon (vacature). Verder maken de directeur van het Wandelplatform Henk Dikker Hupkes en Harm Piek, bestuurslid van het Wandelplatform deel uit van de Stuurgroep. Harm Piek is voorzitter. Vincent Rottier die twee dagen per week voor het Meldpunt werkt, neemt uiteraard ook deel aan de vergaderingen die 6 x per jaar worden gehouden.

Wandeling Midden-Delfland 24 of 26 km.

Het is de bedoeling dat u voortaan in elk nummer van *Lopend Vuur* een wandeling (routebeschrijving met kaartje) in het hart van het blad vindt, die u gemakkelijk uit het blad kunt nemen. We gaan deze reeks van start met een wandeling door Midden Delfland.

Beschrijving van de route

RD = rechtdoor
LA = linksaf
RA = rechtsaf

Start NS-station Delft. Vanuit de hal links aanhouden en voor de brug LA (Houttuinen), viaduct onderdoor en schuin oversteken en de stille kant van de gracht nemen (Buitenwatersloot), deze gracht afwandelen tot aan de 2e brug (2,5 km).

Deze bij ANWB-wegwijzer 704 schuin oversteken en wandel/fietspad nemen met water aan de rechterhand. (Tramkade) RD gaan tot aan zitbank. Hier schuin voor de bosjes LA houten brugetje over en direct RA langs knotwilgen. Bij T-splitsing LA. Bij volgende T-splitsing RA pad blijven volgen tot aan de verharde weg. Bij bordje (EDH) weg oversteken en het wandelpad ingaan. Dit pad blijven volgen tot aan fietspad, hier RA.

Viaduct onderdoor en direct LA. Bij schelpenpad RA (Tanthofkade). Deze kade blijven volgen tot aan de geriefbosjes. Hier wordt de kade een gras-kade en wit/rood gemarkeerd (Oeverloperpad).

Kade vervolgen tot aan de verharde weg (Abtswoudseweg) LA en direct 2x RA het fietspad nemen en aan het einde van het fietspad RA weg oversteken en direct RA en LA weg vervolgen tot aan de bomenrij van gestutte Plantanen. Hier RA voetpad nemen tot aan het dijklichaam RA tot de verharde weg hier LA (Woudweg) vervolgen tot aan ANWB-wegwijzer 14099/1. Het wandelpad nemen langs de huizen en evenwijdig met de Holyweg tot aan de Vlaardingervaart en ANWB-wegwijzer 18944/2. Hier RA fiets/wandelpad langs de vaart nemen tot aan Café Vlietzicht, pad langs de vaart vervolgen.

Trambrug onderdoor en RD gaan tot aan de ophaalbrug.

Van Schipluiden (eventueel café de Vlak of bus 132; zaterdag 17 minuten over het hele uur) RA en de wit/rode markering van het Oeverloperpad volgen tot aan het talud van de toekomstige A4. Schuin het fietspad oversteken en direct LA het halfverharde pad nemen.

Het viaduct onderdoor en schuin oversteken. Bij ANWB-wegwijzer 61570/7 het wandelpad nemen, eventueel fietspad. Dit modderige pad blijven volgen tot aan de verharde weg. Deze oversteken en het pad blijven volgen tot aan de ANWB-wegwijzer

6383/2 RA en na de school LA tot aan de R.K.-kerk in Den Hoorn, (bus 132; zaterdag 22 minuten over het hele uur naar station Delft), brug De Bolle Kickert oversteken en RA langs het water (Buitenwatersloot) – zie heenweg – blijven volgen tot aan het station Delft dat tevens het eindpunt is. Er is dan 26, respectievelijk 24 km afgelegd.

Veel wandelplezier!

Eef Boeve
Kristalplein 18
2614 TX Delft
Tel. 015-2126833

Impressie Eurorando

Wel heel erg vroeg in de ochtend van 4 augustus rijdt Marion voor en laden we de kampeerspullen in. We gaan naar een Europees ontmoetingspunt van wandelaars, en wel in Schengen, waar de overdracht van de estafettebatton zal plaatsvinden die uit het westen van Engeland over het continent gedragen, over de zee gevaren, door Nederland en van Noord tot Zuid België en daarna door Luxemburg is gedragen door grote en kleinere groepen wandelaars die allen het genoeg kennen van onverhard en in rustige cadans Gods wegen te bewandelen in rust en vrede.

Schengen, het Drielandenpunt van Duitsland, Luxemburg en Frankrijk waar dat verdrag is getekend de grenzen open te gooien voor de onderlinge bewegingen. Alleen zij die vanuit buiten het Schengengebied komen worden aan de buitengrenzen van Frankrijk en Duitsland gecontroleerd maar aan de westzijde kunnen we ons nu vrij, grenzeloos bewegen. Maar eerst naar Duitsland, naar de wandelvereniging van het Saarland, waar we andere vertegenwoordigers van de Benelux zullen ontmoeten. In het dorp aangekomen waar het verenigingsgebouw ergens zou moeten liggen, worden we, na vijf maal de kerk te zijn gepasseerd, klem gereden door de beheerster van het gebouw die ons zo zoekende al van verre herkende en ons voorgaat in de tocht omhoog, alsmaar slingerdend omhoog totdat we halthouden in een bos. Aangrenzend zien we een soort barak en een clubgebouw waar een scholie-

ren- of kinderfeest gevierd wordt met veel lekkere taart. Ons wordt onze kamer gewezen. Een eenvoudige tweepersoonskamer met wastafel, waar ik gelukkig het onderbed mag hebben. Na het uitrollen van de slaapzak ontmoeten we buiten, aan de picknicktafel met zicht op het groene Saardal en met een Moselwijn in de hand de andere vertegenwoordigers Frits Zuydgeest, de ex-LAW voorzitter van Nederland met zijn vrouw, de ex-voorzitter van de Europese Wandelvereniging met zijn vrouw, en Marcel, die alle Grand Randonniers in België heeft uitgezet en nog steeds de hoeder van de GR 5 in België is. Samen doen we nog een lekkere wandeling waarbij de beheerster van het verenigingsgebouw even meeloopt om ons te wijzen op het stuk natuurbeheer wat zij op de helling van de heuvel hebben weten te bevechten.

Verse roomkaas en home-made jam

Na een voedzame maaltijd en enige stevige moezelwintjes gaan we vrolijk naar bed. Iemand heeft een wekker en maakt ons op tijd wakker. Heerlijk ontbijt met verse roomkaas en home-made jam. We gaan ons klaarmaken, de grote ontmoeting gaat komen. Marion heeft de *Te Voet*-shirts mooi gestreken en het weer is goed genoeg om in T-shirt te gaan. Fleece en poncho gaan in de rugzak. Per auto leggen we de 30 km naar Schengen af, alwaar we langs rivier de Moesel parkeren, de grensrivier tussen Duitsland en Luxemburg. Beide landen ontmoeten elkaar op de brug, die jaren een grensovergang was maar nu vrij te betreden door ieder-

een. De overdracht van de wandel-estafettebatton heeft al op vele plaatsen plaatsgevonden, maar hier, op deze vrije grensdoorgang krijgt hij een speciale betekenis en het lijkt of de mensen dat ook zo ervaren want van heinde en verre uit België, Duitsland en Luxemburg, en zelfs Nederland zoals wijzelf, zijn gekomen om de overdracht mee te maken, mee te vieren. Wij lopen over de brug, en zien veel mensen al staan bij het monument aan de Luxemburgse zijde. Drie verticale platen waarop de ondertekening van het Schengenverdrag wordt herdacht, die feitelijk op het water op een boot op de precieze grenslijn heeft plaatsgevonden. Bij dat monument vindt de overdracht plaats. Veel mensen zijn er bijeen, vooral ouderen, het valt mij op dat wandelaars vooral ouderen zijn, sommigen zelfs nog in knikkerbockers of andere traditionele wandelkleding met wandelstok. De vertegenwoordigers verhalen over de moeilijkheden die overwonnen moesten worden om de batton vanaf de westkust van Engeland tot aan hier te brengen, en men keek vooruit hoe de batton verder gedragen zou worden door de Duitse wandelverenigingen tot aan Straatsburg toe. Daar zou hij zou worden bijeengebracht met de 11 andere battons die uit de andere hoeken van ons Europese continent zijn vertrokken. Ik zag alle 12 van die estafettebattons voor me die gedurende het hele afgelopen jaar, het jaar wat ons over de 20e eeuw heen tilt, vanuit alle hoeken van ons continent over het land gedragen zijn door geestverwanten van zovele verschillende nationaliteiten. Mensen die ik niet ken maar waarmee ik wel iets deel.

Namelijk mijn liefde voor de natuur en mijn genoeg in het ongerept wandelen.

Later op cd?

De batton was groter dan ik had verwacht. Een breder en dan weer tapt toelopende stok van zo'n 40 centimeter met in het uiteinde een microfoon en in zijn binnenste een soort taperecorder waardoor je als looper met de batton je ervaringen al lopende kon inspreken en er een soort reisverslag ontstaat door opname van de gehele tocht. Deze opnamen zullen mogelijk later op cd worden gezet en dan een beeld moeten weergeven van wat de verschillende battons hebben meege maakt alvorens in Straatsburg te zijn aangekomen. Doel van deze actie was aandacht te vestigen op het belang van de vrije doorgang van wandelaars door Europa en opheffing van doorgangsbarrières alwaar die zich voordoen door autowegen of spoorrails of andere bebouwing.

De rij was lang

Affijn, na de speeches vertrokken we gezamenlijk naar weer een ander verenigingsgebouw alwaar een mevrouw werd geprezen om haar goedheid om voor de maaltijden te zorgen. Echter, hoe aan deze maaltijd te komen was voor ons Hollanders nog een hele toer, het bleek namelijk dat je bonnetjes moest kopen waarmee dan later een maaltijd kon worden verkregen. De rij was lang en bonnetjes waren er niet zo veel, dus dat zag er niet best uit voor ons. Een aardige mevrouw ontfermde zich over ons buitenlandse gasten, met veel hoofdgeschud over de beschamende ontvangst die ons

ten deel viel door zo een slechte organisatie. Zij reed ons terug naar onze auto alwaar we ons brood en kaas en bordjes en bestek uitpakten en daarmee de terugreis aanvaardden naar het verenigingsgebouw. Daar aangekomen bleek er voor ons toch nog voldoende salade te zijn. Die dag leerden wij tevens het verschil tussen kuchen en torte. De feestelijkheden werden beëindigd met een stevige wandeling. Wij liepen mee met een zeventiger die tevens marathonloper was en nog die ochtend 20 km. had gejoed. Voor het mooi leidde hij ons langs een smal steil pad een berg op, hetgeen een klein ommetje heette maar menige ademnood opriep. Echter niet bij de dame voorop, die met een opvallende kalot mijn aandacht al had getrokken. Tijdens de wandeling, waar ik Marion was kwijtgeraakt en dus overgeleverd aan de Duitse wandelaars liep, vroeg een heer mij hoe oud ik de dame vooraan met de kalot schatte. Ik zei zestig, waarop hij ondeugend vertelde dat zij 84 was en hij haar ten huwelijk had gevraagd waarop zij geringschattend had geantwoord dat hij veel te oud voor haar was! Hij was in de zeventig!

Afscheid

Na de wandeling door het prachtige Saarland kwamen wij na menig koffiepauze met Kuchen weer aan bij de auto's alwaar we afscheid namen van onze collegavertwoordigers. De Belgen gingen nog ergens op visite bij een wandelrelatie. Het Nederlandse stel zou een paar dagen Remich er aan vast plakken en wij gingen op weg naar een camping om van daaruit enkele etappes van de GR5 te kunnen lo-

pen. In Mondorf-les-Bains vonden we een geschikte camping vanwaar het busvervoer voldoende was om ons naar onze vertrekpunten te brengen. Ondanks de lichte regen en de grijzigheid hebben we genoten van dagen lang wijngaarden te bewandelen, altijd weer neerkijkend op de Moezel, omhoog, omlaag, omhoog, omlaag. Telkens maar een paar honderd meter, maar gerust 10 keer op een dagtappe. 's Morgens reisden we eerst naar Remich of Grevenmacher, dronken daar koffie met gebak (Torte) in een patisserie alvorens onze wandeling aan te vangen. 's Avonds uitgeput op de camping draaide ik, op m'n hurken en half schuilend voor de druilregen een lekker prutje in elkaar en onder het genoeg van een overheerlijke plaatselijke wijn besloten we tevrede de avond. Zelfs het heftige onweer kon ons in onze Desert Storm niet echt meer deren.

*Maria Bom
Marion Zondervan*

Wandelroutes Groene Hart

Onlangs zijn er 7 nieuwe (korte) bewegwijzerde wandelroutes verschenen. De initiatiefnemers van deze wandelingen zijn LTO/WLTO, Natuurmonumenten, Natuur en Milieu, ANWB, Wandelplatform-LAW en de provincies Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland. Deze routes zijn een onderdeel van het Groene Netwerk van Zuid-Holland.

Tiendwegroute (8 km)

Wandeling over de Tiendweg boven Hardinxveld/Giessendam en langs de monumentale bebouwing aan de Giessen. Tegelijkertijd kunt u van dichtbij zien hoe de Betuwelijn vordert.

Blokweerroute (8 km)

Route rond Alblasterdam
Te combineren met een bezoek aan de molens van Kinderdijk

Avelingen route (9 km)

Wandeling vanuit Hardinxveld over de Tiendweg, door het natuurgebied de Avelingen en over een grasdijk langs het Kanaal van Steenenhoek. Bedenk wel dat de A15 aan de andere kant van het kanaal loopt.

Krimpenroute (7 km)

Typische stadsrandlandschap wandeling met natte natuurontwikkeling.

Oostgeerroute (7,5 km)

Wandeling vanuit Hazerswoude-Dorp over de kades van de Oostvaart en de Papenvaart. Tussenliggende delen verhard en halfverhard.

Loetbosroute (11 km)

Wandeling door en in de omgeving van het Loetbos. Grotendeels verhard. Wandeling start in Ouderkerk aan de IJssel.

Weegjeroute (11 km)

Wandeling vanaf station Waddinxveen langs de (bebouwde) Gouwe naar het Weegje, daarna via de Winterdijk en de Brugweg weer naar Waddinxveen. Zoek een dag uit met noordenwind dan hoor je het lawaai van de A12 niet en wordt de wandeling over de Winterdijk een feest.

Alle wandelroutes hebben een eigen foldertje dat voor € 0,50 te verkrijgen is bij de VVV's en de ANWB's in het Groene Hart. Het is jammer dat door de toevoeging van het zeskantige ANWB-bordje de uniforme bekende geel-rood-gele bewegwijzering van het Groene Netwerk van de Provincie Zuid-Holland optisch verloren gaat. Die bordjes zijn ook weinig gelukkig als je bedenkt dat de routes het resultaat zijn van een samenwerkingsverband. Ook op de folder is de wandeling niet te herkennen als Groene netwerkwandeling. De ANWB drukt wel een erg groot stempel op het geheel. Een gemiste kans.

Zuid-Holland eerste provincie met een Wandelplan!

Op 19 september heeft de Provinciale Staten van Zuid-Holland het ontwerpbesluit van Hilde Noordzij en Arie de Jong (beide PvdA) om te komen tot een Wandelplan unaniem aangenomen.

Voor uitgebreide informatie over dit ontwerpbesluit zie *Lopend Vuur* mei 2001.

Kernpunten uit het plan zijn:

- Inventarisatie van (onverharde) voetpaden
- Plan tot het behouden en ontwikkelen van onverharde paden die onderdeel gaan uitmaken van een netwerk
- Het ontwikkelen van een instrumentarium om voetpaden een beschermde status te verlenen
- Meerjarig plan opstellen
- Bereikbaarheid van (knooppunten uit) het wandelpadennetwerk met het openbaar vervoer.

Zolang het Meerjarig Plan en het daarmee verbonden instrumentarium nog in ontwikkeling is bevorderen dat bekende schakels in het (onverharde) wandelpadennetwerk zo goed mogelijk worden gehandhaafd.

Te Voet Zuid-Holland is hier ontzettend blij mee. Het plan is een belangrijk resultaat van het lobbywerk van de afgelopen jaren. Tegelijk is het nog maar een begin en is er nog veel werk te doen. Op dit moment wordt er hard gewerkt aan de inventarisatie van de onverharde paden en beschermingswaardige rustige (verharde) routes.

Fietsplan

Ook het Fietsplan dat als katalysator heeft gewerkt is aangenomen. Zolang het Wandelplan nog geen handen en voeten heeft, blijft het oppassen geblazen. Het laatste punt van de kernpunten uit het plan (zo goed mogelijk handhaven schakels) geeft gelukkig enig houvast.

Positief is dat de Provincie een *Zuid-Holland Beraad voor Fietsers, Wandelaars, Skeelers/Inline-skaters en Ruiters* in het leven wil roepen. dat 2 x per jaar zal vergaderen.

Het zwaartepunt zal in de eerste vergaderingen liggen op de fietsmobiliteit en infrastructuur. Wij krijgen nu dus in een vroeg stadium de gelegenheid mee te praten over tracés.

Al met al stemt ons de ontwikkeling van het afgelopen half jaar tot tevredenheid. Wij hopen dat andere provincies er hun voordeel mee kunnen doen.

Effien Huizing

Gelderland

De data voor het jaar 2002 zijn vastgesteld, echter de thema's van de lezingen zijn bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet bekend. De volgende zondagen kunt U in het wandelcafé terecht: 3 februari, 7 april, 2 juni, 29 september en 1 december.

De dan te behandelen thema's worden nader bekend gemaakt in *Lopend Vuur* en/of de regionale Nieuwsbrief. Plaats en aanvang wandelcafé: De

Watermolen, Zypendaalseweg 24A (tien minuten lopen vanaf station Arnhem NS Noordzijde). Zaal open 10.30 uur. Korte lezing 11.00 uur, Start wandeling 12.00 uur.

Informatie over thema's en wandelingen: Jan Altena tel. 026 4450028.

Wandelcafé Arnhem trekt de aandacht van 'de Gelderlander'

De Gelderlander van 10 december besteedde uitgebreid aandacht aan het wandelcafé welke op 9 december werd gehouden. Uitgebreid werd ingegaan op hoe het wandelcafé functioneert en op het thema van de lezing en wandeling van die dag: 'Langs Arnhems water'. Het is de titel van een door het IVN uitgegeven gidsje. Aleid Jansen van het IVN vertelde enthousiast, zoals de Gelderlander vermeldde, over de belangrijke rol die de Jansbeek en de waterpartijen in Sonsbeek en Zypendaal voor Arnhem hebben gespeeld.

Ook werd ingegaan op verdwenen water, zoals de beek zonder water, een oude waterbedding op de hei nabij Terlet, het doel van de wandeling van deze dag. Daarna volgt een verslag van de wandeling langs het verloren water en de verhalen onderweg daarover van de IVN gids.

Zeeland

Het kustgebied van West Zeeuws-Vlaanderen behoeft verbetering. Het voldoet niet meer aan wat de recreant wil. En er zijn problemen in de landbouw, met de weginfrastructuur; er is

wateroverlast en de zeevering moet nodig worden versterkt. Er worden druk plannen gemaakt om het gebied aan te passen aan de eisen van deze tijd.

Een visie waar het met het gebied – een van de weinige gebieden waar de bevolking al jaren terugloopt, de een vindt dat helemaal niet erg, een ander moet er van gruwen – naar toe moet, wordt gegeven in een in ontwikkeling zijnd landschapsplan. Dat voorziet onder meer in een nieuwe kustzone met extra duinen. De oude eilanden waaronder het uit de 10e eeuw daterende Eiland van Cadzand zijn op de kaart nog goed herkenbaar, maar moeten voor de beleving in het veld beter zichtbaar worden gemaakt. Dat gebeurt in het landschapsplan onder andere door oude dijken met beplanting te accentueren en er voetpaden overheen te leiden. Ook voorziet het plan in een fietsroute die – waarschijnlijk met het oog op Europese subsidie! – vanaf Adinkerke aan de Franse grens langs de kust tot aan Breskens moet doorlopen. Over het wandelen was (nog) niet gestructureerd nagedacht.

Te Voet heeft afgelopen weken de wandelbelangen op de gebiedsagenda gezet. Dat hoeft zeker niet te leiden tot een woud aan gemarkeerde wandelroutes. Wel tot een logische route-structuur van bij voorkeur onverharde voetpaden in het gebied en het aanleggen van ontbrekende schakels. Ook is gewaarschuwd om zeker niet overal 'goede' voetpaden van schelpengruis aan te leggen; minder voorzieningen volstaan soms veel beter.

De telefoonnummers staan
onderaan op pagina 19

Zondag 13 januari 2002

Nieuwjaarswandeling Gouda-Hekendorp 14 km.

Een goede start van het nieuwe wandeljaar is onze nieuwjaarswandeling, die traditiegetrouw eindigt in cafe Goemanverwelle in Hekendorp. Daar kunnen we met elkaar toosten op het nieuwe jaar. De wandeling start in Gouda en gaat via Steinse Tiendweg, Ruige Weide, Zuringkade en het jaagpad langs de Hollandsche IJssel naar Hekendorp. Vertrek: 10.20 uur NS Gouda-Goverwelle. Terug met bus 180 naar Gouda CS.

Informatie en opgave: Eeffien Huizing.

Januari 2002

Noord

Afwisselende lijnwandeling vanaf Bourtange over oude paden op zandruggen en lange graspaden door uitgeveende landen.

Lengte: 16 km. Start: vertrek 10.00 uur, (daarvoor) verzamelen bij Harpelsluis aan het Nussel-A-Kanaal (bereikbaar vanuit Onstwedde, Stadskanaal of Mussel. Vervoer: in overleg met auto's van Bourtange.

Horeca: bij de start en onderweg bij theehuis 'De Dikke Eik' in Vlagtwedde.

Informatie en opgave: Henk Dijkstra

Zondag 10 februari 2002

Zuid-Holland

Rondwandeling door waterleidingduinen tussen Den Haag en Wassenaar van ca. 18 km.

Horeca: alleen aan het einde van de wandeling (Meijendel). Dus eten en drinken (thermoskan?) voor onderweg meenemen.

Vertrek: 10.22 uur met buslijn 43 vanaf NS Den Haag CS naar Wassenaar. Uitstappen bij halte 'De Kievit' in Wassenaar (aankomst 10.34 uur).

Toegangsk kaartje Kijfhoek/Bierlap (ca. € 1,15) onderweg kopen.

Informatie en opgave: Edje Modderman.

Zondag 17 februari 2002

Gelderland

Wandeling bij Ruurlo over en langs beken en door een lappendeken van bossen, weiden, en akkers.

We komen o. a. langs de boskapel gebouwd in 1864 en Kasteel Ruurlo (16e en 17e eeuw). Ruurlo (geroepde plaats in het bos) is ontstaan als een agrarische nederzetting en ontwikkelde zich dankzij een knooppunt van wegen en in latere tijden door het kasteel en door, in het wat meer nabije verleden, de aanleg van de spoorlijn.

Lengte: 11 km.

Start: Station Ruurlo, 11.30 uur. Parkeer gelegenheid nabij het station aanwezig. Goed bereikbaar met OV (trein en bus). Voor tijden raadpleeg OV informatie 0900 - 9292.

Informatie en opgave bij: Ton Schipper, tel. 0317 617644, of Dick Westerbeek, tel. 0318 617107

Zondag 10 maart 2002

Zuid-Holland

Wandeling Leiden-Warmond-Noordwijkerhout (17 km).

Via een Leids stadsbos naar Warmond. Na een korte busrit ter vermijding van de bloembollenwoestijn verder vanaf landgoed Leeuwenhorst door de duinen naar Noordwijkerhout.

Start: 10.30 uur Leiden NS Centraal (achterkant station).

Informatie en opgave: Jaap Mels.

Zondag 21 april 2002

Zuid-Holland

Themawandeling met de makers van Streekpad Het Groene Hart (ca. 10 km).

Een wandeling in samenwerking met Nivon Gouda langs een deel van dit

nieuwe streekpad (Schoonhoven/Stolwijk/Haastrecht).

Dit LAW is vers van de pers (uitgave boekje december 2001 j.l.). Het streekpad laat de wandelaar kennismaken met alle (groene) facetten van het Groene Hart. Bedenkers van dit pad en een lid van de werkgroep, geven voorafgaand aan de wandeling uitleg over de opzet en het verloop van idee tot realisatie. Aansluitend wordt er gewandeld!

Eindpunt wandeling bij OV.

Verzamelen: Schoonhoven, Meidoornpad 1, korfbalzaaltje op sportterrein bij de dijk; op 5 minuten van bushalte 'Schoonhoven-Oost'.

Aanvang: 11 uur.

Informatie en opgave: Koen Lustig.

Lees verder op pagina 20

Adressen

Jan Rijnsburger	010-248 91 74
Henk Dijkstra	059-961 03 04 of 06-12 18 95 29
Edje Modderman	070-347 10 78
Ton Schipper	0317-61 76 44
Dick Westerbeek	0318-61 71 07
Eeffien Huizing	0182-50 14 83
Jaap Mels	071-517 10 81
Koen Lustig	0182-53 66 93

Vervolg van pagina 10

Dinsdag 30 april 2002

Wandelen buiten de regio extra

Een buitenkans voor wie de drukte met koninginnedag wil ontvluchten. Een wandeling door het Hallebos in de omgeving van Brussel. We hopen dat de hyacinthen dan bloeien. Herman Amptmeijer zal onze gids zijn. Vertrek: 8.24 uur met trein (Intercity) vanaf Rotterdam Centraal naar Brussel-Noord. Overstappen op Inter-Regio naar Halle (aankomst 10.40 uur).

Informatie en opgave: Jan Rijnsburger.

Zaterdag 8 juni 2002

Zuid-Holland

Rondwandeling eiland Tiengemeten

Lengte: 10-15 km.

Start: verzamelen bij café/veerdienst Nieuwendijk 1, Zuid-Beijerland; afvaart pont 11 uur.

Informatie en opgave: Jan Rijnsburger.

REGIO-COÖRDINATOREN

GRONINGEN, FRIESLAND EN DRENTE

Eduard Korpel,
A.Toriedreef 31
7944 KJ Meppel
(052-225 13 04)

OVERIJSEL

Gé Westgeest
Ganzenmarkt 22
7631 EN Ootmarsum
(0541-29 33 51)

GELDERLAND

Jon Schipper
Kleine Kampen 116
3911 PM Rhenen
(0317-61 76 44)

UTRECHT

Ineke Thierauf
Vlasstraat 14
3572 TT Utrecht
(030-2730658)

NOORD-HOLLAND

Fred Triep
Zonhovenstraat 29
1066 MA Amsterdam
(020-615 55 02)

ZUID-HOLLAND

Vacature
Waarnemend coördinator
Jan Rijnsburger
Voorstraat 36
3135 HX Vlaardingingen
(010-2489174)

ZEELAND

Pieter Porrey
Nieuwe Haven 19-21
4131 JX Middelburg
(0118-64 09 42)

NOORD-BRABANT

Harry Benschop
Narcissenveld 5
4613 DD Bergen op Zoom
(0164-25 75 06)

LIMBURG

Remi Melman
Kakebergweg 8
6191 AZ Beek
(046-437 67 82)

LEDENADMINISTRATIE TE VOET

B. Pasternakerf 325
3315 BW Dordrecht

